

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. כותבין שמר למוכר ואף על פי שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שמר כל מקום שהוא.....2
- ב. נכסים שאין להן אחריות נקנין עם הנכסים שיש להן אחריות בכסף ובשמר ובחזקה 3
- ג. המקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים.....4
- ד. המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח יינות שמנים ועופות.....5
- ה. המקדיש נכסיו מעלין לו תפלין.....6
- ו. ספר תורה ... דלא מזדבן דאסור לזבניה ... דמזדבן ללמוד תורה ולישא אשה.....6
- ז. נכסי הוא תיקו.....9
- ח. אפילו למאן דאמר מברחת קני ... היכא דלא גליא דעתה אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיגרשה.....9
- ט. כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו ... בין לעצמו בין לאחר.....11
- י. דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו.....12
- יא. ומצוה מחמת מיתה חוזר.....14
- יב. שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת ... דקנו מיניה.....15
- יג. שכ"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אף על פי שקנו מידו עמד חוזר בידוע שלא היה מצוה אלא מחמת מיתה.....17
- יד. האומר תנו נט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה.....17
- טו. תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ... במצוה מחמת מיתה ... במחלק כל נכסיו ... והלכתא מתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ואף על גב דמת מצוה מחמת מיתה לא בעיא קנין והוא דמת עמד חוזר ואף על גב דקנו מיניה.....19

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף קנא.

א. כותבין שטר למוכר ואף על פי שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר כל מקום שהוא

כבר התבאר לעיל דף עז: בא המוכר¹ ורוצה שיכתבו לו שטר שמוכר שדהו לפלוני, אף על פי שאין הקונה בפנינו כותבין לו, שאין כותבין אלא שזה מוכר, ובלבד שיקנה לו המוכר מיד בקנין סודר², או שמעיד על עצמו שכבר הקנה לו השדה באחד מדרכי הקנין³, אבל אינם יכולים לכתוב שהלוקח רוצה לקנות כל זמן שאינו לפנינו ואומר שרוצה לקנות, ויש אומרים⁴ שצריך גם שיעיד המוכר על עצמו שקיבל דמי המקח, ויכתבו בן בשטר המכירה, דשמה לא נתרצה הלוקח כלל במכירה זו, והמוכר יבא לתבוע ממנו דמי המקח⁵. ויש אומרים⁶ עוד שצריך שלא יהא במשמעות השטר שנכתב מדעת הלוקח.

¹ שו"ע ונו"כ רלה א

² ולמ"ד עדין בחתומיו זכין לו א"צ קנין, שמיד עם חתימת העדים נקנה השדה ללוקח, ועי' נה"מ סק"א מ"ש בענין קנין במכר שלא בפני הקונה, ומפרש דאייירי כשאמר לעדים זכו לפלוני, שאינו יכול לחזור, ועי' נה"מ סימן רמ סק"ב, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן יא וסימן יב.

³ שו"ע שם, שנקנה לו השדה כאילו הקנה לו עתה, והשטר אינו אלא לראיה, ומשמע דמטעם קנין אודיתא הוא. וכתב הנה"מ סק"ב שאפילו הודה סתם שמכר, אמרינן שמכר באופן המועיל כמבואר ברמ"א סימן ס סעיף ו. והא דבעינן שיקנה לו עתה, משום דחיישינן שלא יתן לו השטר עד לאחר זמן. והוא ימכור השדה לאחר, וזה יוציא שטר מכירה שקנה השדה לפניו ויוציא מהלוקח שלא כדין, אבל אם מקנה לו מעתה, הרי יוציא מהשני כדין.

⁴ שו"ע ונו"כ שם ג וסמ"ע שם

⁵ וכתב הסמ"ע סק"ח דאפשר שגם לדיעה זו לא יוכל להוציא מעות מיד הלוקח בשטר זה, ומ"מ לא יכתבו כדי שלא ימריחוהו בדינא ודייני לחנם, וכן משמע מ"ש בשו"ע שם שאם לא כתבו בן ותובעו לדין ליתן דמים, צריך להביא ראיה שמכירה זו היתה מדעתו ואם לא נתרצה לא קנה ולא יתן דמים.

⁶ שו"ע שם, מדברי הרמ"ה בטור, דשמה אין הלוקח הפין במקח ולא ניחא ליה דליפוק עליה קלא דאית ליה מאי דלית ליה, וסיים השו"ע שיש מי שאומר שכותבין אפילו לא העידו על עצמו, וכתב הנה"מ דה"ה דלא איכפת לן אם משמע מהשטר שנכתב מדעת שניהם, וכמ"ש הרמב"ן שאין השטר מחייבו לקנות ונאמן לומר שלא נכתב מדעתו, והוסיף הנה"מ, דאע"פ שיש לומר דכיון שאין לכתוב בן והעדים כתבו בן חזקה שהעדים עשו כהוגן, דאפשר שמעו העדים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

וכשמוכר קרקע⁷ וכתב השטר ואין הלוקח עמו כיון שהחזיק הלוקח בקרקע נקנה⁸ השטר בכל מקום שהוא⁹. וי"א¹⁰ שצריך שיאמר והוא שיאמר לו על פה קנה לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה. וגם צריך לומר לו קני אנב קרקע

ב. נכסים שאין להן אחריות נקנין עם הנכסים שיש להן

אחריות בכסף ובשטר ובחזקה

עוד התבאר שם ולעיל דף קנ: ובמסכת גיטין דף כב. ובמסכת קידושין דף כז. שמלבד הקנינים שנאמרו בקניית מטלטלין יש קנין אחד במטלטלין שיכולין לקנותן אנב קרקע¹¹, כלומר שאם מכר או נתן קרקע ומטלטלין כאחד¹² לחבירו, כיון שקנה חבירו הקרקע באחד מן הדרכים שקונין בהן הקרקע, נקנו לו גם המטלטלין אנבן בכל מקום שהם אפילו אם אינן צבורין בתוך הקרקע, ודבר זה למדו¹³ מקרא¹⁴ דכתיב בבני יהושפט (דברי הימים ב כא פסוק ג) וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבֵיהֶם מִתְּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרֵי מְצֻרוֹת בַּיהוּדָה, כלומר¹⁵ שנתן להם כל מתנות המטלטלים הנזכרים אנב

⁷ רמב"ם הלכות מכירה פרק ו הלכה יד

⁸ משמע אפילו בלא אמירה ולא דמי למקנה שטר חוב כמש"כ תוס' גיטין דף כב. ד"ה החזיק בזרעים וז"ל כיון שהחזיק בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא ושמה התם לא בעינן אנב משום דשטר אפסרא דארעא הוא. ועיין חי' הרשב"א שם דף כז. ד"ה והא דקאמר

⁹ אפילו באינו מונח בקרקע וגם לא אמר לו קנה השטר אנב הקרקע, וגם למ"ד להלן ששטר אינו נקנה באנב אפשר דשטר קנין של אותה שדה עדיף כמ"ש תוד"ה אותיות יבמות קטז. אי נמי לא מהני קנין אנב קרקע אלא בשטר של אותה קרקע כדאמרינן התם כיון שהחזיקו בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא דשטר אפסרא דארעא הוא אבל שטר חוב בעלמא אין נקנה אנב קרקע דלא דמי למטלטלין ועיין אבהא"ז שם, ועיין קצוה"ח ער"ה א שמזה הוציא בקצוה"ח דבהפקר מהני אנב קרקע. ובנתי"מ שם א וזה אינו, דשטר אפסרא דארעא הוא עדיף, דהוי כאילו הוא מחובר בקרקע ונקנה עם הקרקע. ועוד שלדעת הש"ך להלן לכה"פ חשיב כמסירה וממילא קנאו דהא כתוב הוא לשם הלוקח וכ"מ במ"מ שם וכן משמע בחי' רע"א יבמות שם.

¹⁰ דעת הראב"ד שם

¹¹ שו"ע ונו"כ הו"מ רב א

¹² סמ"ע שם א

¹³ ב"ק יא.

¹⁴ במשפט שלום הביא מדברי הראשונים שנחלקו אם קנין אנב הוא קנין דאורייתא או מדרבנן, ועי' אמרי בינה קונטרס הקנינים סימן טו וסימן יח, ובדחתן סופר שער המקנה סימן א (וכתב שם ליישב מה שהשימו מימרא דרבא בקידושין לפירש"י שאינו קונה באנב כי אם כשנתן כל דמי המטלטלין), שד"ח כללים מערכת א' אות קד, קיא, וקסג, ובפאה"ש שם אות קו.

¹⁵ סמ"ע שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

קרקעות של ערים בצורות, לפיכך אמרו שנקנין המטלטלין אגב הקרקע¹⁶, בין שהיו שניהם במכר או שניהם במתנה, בין שהקרקע במכר והמטלטלין במתנה או המטלטלין במכר והקרקע במתנה, כיון שקנה קרקע באחד מדרכי הקנין, קנה מטלטלין עמהן מבלי שיעשה בהם קנין אחר¹⁷.

יש אומרים¹⁸ שאפילו הקרקע בשכירות או בהשאלה, והמטלטלין במתנה או איפכא קנה.

יש אומרים¹⁹ שאם המטלטלין הנקנין מונחים ע"ג הקרקע הנקנית, אפילו אינו אומר לו בפירוש שיקנה המטלטלין אגב הקרקע, קונה המטלטלין, ויש חולקים²⁰.

ג. המקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים

המקדיש את²¹ בהמתו סתם, או שהקדיש את נכסיו סתם, רואין כל בהמה תמימה הראויה להקריב על גבי המזבח, זכרים ימכרו לצרכי עולות ויקריבו אותן עולות, והנקבות ימכרו לצרכי שלמים ויקריבו אותן שלמים, והדמים יפלו לבדק הבית שסתם הקדשות לבדק הבית, ועל זה נאמר (ויקרא כז פרק

¹⁶ כתב בערוה"ש שאם הקנה מטלטלין אג"כ באופן שאינו מועיל, אף קנין הקרקע בטל, כיון שבטלה מקצתה בטלה כולה, ועוד כתב שאם כתב בפירוש שמקנה הקרקע מעכשיו, אף על פי שפירש שלא תתקיים המתנה אלא לאחר מיתה, דבריו קיימים וממילא יכול להקנות מטלטלין אגב הקרקע.

¹⁷ והנה חותני זצ"ל בספרו תפארת יעקב חקר במקנה קרקע ומטלטלין כאחת, ונתבטל הקנין של הקרקע כגון דנמצאת שאינו שלו או דעייל ונפיק אוזוי, אם מתבטל קנין המטלטלין. ומצאתי חקירה זו בשואל ומשיב מהדורא קמא חלק (ב') [ג'] סימן ר"ג, ופשיט מתוס' ערכין כ"ט ע"ב [ד"ה ולא ידענא] דבטיל קנין המטלטלין. מיהו שם מיירי בקנין חזקה, אבל בקנין כסף צ"ע. בית יעקב ב שם

¹⁸ כן מוכח בש"ס פ"ק דמציע' (דף י"א ע"ב) ופ"ק דקדושין (דף כ"ז ע"א) ומוכח התם דקרקעות במכר ומטלטלי במתנה נלמד מקרקע בשכירות ומטלטלין במתנה וא"כ דברי הר"ב שכ' דין זה בלשון ויש אומרים צ"ע דהא אדרבה דין זה פשוט יותר וכתב עוד ר' ירוחם שם וקרקע מושאל ומטלטלי במתנה יש מי שכ' דלא קנה ומדברי התוס' נראה דקנה עכ"ל ומביאו ב"י וד"מ ולא ידעתי למה יגרע שאל' משכירות וכן מוכח להדיא מדברי התוס' פ"ק דמציעא דף י"א ע"ב ומדברי הרא"ש שם גבי עובדא דר"ג וזקני' דקרקע מושאל ומטלטלי במתנה קנה כמו בשכירות ומביאם ב"י לעיל סי' קצ"ה ס"ס י"ב ע"ש. ש"ך שם ב, ועיין קצוה"ח ודגול מרבבה שם.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם רב ב. כדעת הרמב"ם, דכיון שמונחים על הקרקע הישבינן המטלטלין שעל גבה כאילו הן מגוף הקרקע ומחוברים אליה, סמ"ע.

²⁰ רמ"א שם, דאף בצבורים ומונחים צריך שיאמר, והיינו במקום שאינו קונה מדין הצר, כגון שאינו משתמר, ועי' חידושי הרי"ם סימן קצח ס"ק יב.

²¹ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ה הלכה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ט) ואם בהמה אשר יקריבו מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה פֶּלֶא אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה קָדָשׁ כְּלוּמַר כָּל הַרְאוּי לְקָרְבַּן עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ יִקָּרֵב.²²

ד. המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח יינות שמנים ועופות

הקדיש נכסיו סתם²³ והיו בהן יינות ושמנים וסלתות ועופות הראויין ליקרב על גבי המזבח, ימכרו לצרכי אותו המין, ויקריבו אותן, והדמים ילקח בהן זכרים ויקריבו עולות.

ומפני מה יקריבו דמי אלו עולות, ודמי הבהמה התמימה יפלו לבדק הבית, לפי שהבהמה הקדושה למזבח אם נפל בה מום יש לה פדיון כמו שיתבאר והסלת והיין והשמן והעופות שנפסלו, אין להן פדיון²⁴, שנאמר (שם פסוק יא) וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לְפָנַי הַכֹּהֵן, כָּל שֵׁשֶׁנּוּ בְּכֹלל הַעֲמֵדָה וְהַעֲרַכָּה יֵשׁ לָהֶן פְּדִיּוֹן, וְכָל שֵׁאִינּוּ בְּכֹלל הַעֲמֵדָה וְהַעֲרַכָּה אֵין לָהֶן פְּדִיּוֹן.²⁵

²² אבל באמת לא מצאתי דרשא זו בשום מקום, ולכן נראה דהרמב"ם בחכמתו הגדולה אסמכה מעצמו על פסוק זה לאסמכתא בעלמא, ולהדיא תניא בתמורה [ז' ב] דכתיב: ושור ושה שרוע וקלוש נדבה תעשה אותו, כלומר נדבה לבדק הבית מפני שהיא אינה ראויה למזבח שהרי יש בה מום ודרשינן אותו תעשה נדבה ואי אתה עושה תמימה נדבה לבדק הבית, מכאן אמרו המתפיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה דלאו הבא מכלל עשה עשה, ומניין אף בלא תעשה שנאמר: וידבר ד' אל משה לאמר – לאו אמור ע"ש, ומניין אם עבר והקדיש תמימה לבדק הבית מה שעשה עשוי, וכיצד יעשה תניא בשלהי תמורה: המתפיש תמימין לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ודמי הפדיון יפלו לבדק הבית והיא קריבה למזבח. ערוך השולחן העתיד הלכות ערכין וחרמין סימן לח סעיף ה – ז יד

²³ רמב"ם שם הלכה ה ט

²⁴ ובראב"ד שם השיג לא ידעתי היאך מספיק זה הטעם לסברתו והלא בכל מקום נפדין הן ואם במקדיש נכסיו סתם סובר כר' אליעזר כמ"ש למעלה אין זה הטעם מספיק למה לא יפלו הדמים לבדק הבית, ואני אומר דר' אליעזר ששנה זו המשנה ס"ל כר' יהושע דאמר הכל קרב עולה ואפי' דמי הנקבות ומשום הכי דמים אלו יקריבו עולות, וא"ת עופות למה לא יקריבו עצמן עולות משום דכתיב בבקר לא עופות והכי איתא בשקלים ירושלמי ועיין לח"מ שכתב אפשר לפרש דה"ק אלא מ"מ כיון דאתה מצריך למכרן ולהביא בדמיהן עולות ואין אתה אומר שיקריבן עכ"פ העופות עולות מ"מ פדיון מקרי ולכך פירש טעם אחר ולפי טעמו אתו שפיר שפירש משום דמעטיה קרא בבקר.

²⁵ והרמב"ם ז"ל הסביר טעמא דקרא, דבשלמא בהמה שיש לה פדיון לכן כי אמרינן שיפלו דמיהן לבדק הבית נעשו כמצוותן שהרי חלה קדושה על פדיונם כפדיונם דעלמא, אבל דברים שאין להם פדיון ומעולם לא יארע שיפדום ויפלו דמיהם לבדק הבית א"כ אם נאמר שדמיהם יפלו לבדק הבית הרי לא נעשה כמצוותן ולפיכך אמרה תורה שיקריבו מהן עולות, וגם מקורו של הטעם איתא בירושלמי שם. ערוך השולחן העתיד שם יז,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ה. המקדיש נכסיו מעלין לו תפלין

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קב: שהייבי ערכין²⁶ ודמים ממשכנין אותן²⁷ ולוקחין מהן בעל כרחן מה שנדרו, ומוכרין כל הנמצא להם מן הקרקע ומן המטלטלין מכסות וכלי תשמיש הבית ועבדים ובהמה ונפרעין מן הכל,

וכל מי שהחרים או הקדיש כל נכסיו לוקחין כל מה שיש לו, ואפילו תפליין שבראשו²⁸, ואין צריך לומר כלי אומנתו ובגדיו שהכל הקדש או חרם.

אולם אין מוכרין לא כסות אשתו ולא כסות בניו ולא בגדים שצבען לשמן, ולא סנדלים חדשים שלקחן לשמן, אף על פי שעדיין לא לבשום, ואף על גב דעדיין לא עשו האשה והבנים שום קניין בהם, שכל המקדיש נכסיו נעשה כמו שהקנה להן²⁹ מקודם³⁰, וכן המקדיש כל נכסיו לא הקדיש את אלו.

ו. ספר תורה ... דלא מזדבן דאסור לזבניה ... דמזדבן

ללמוד תורה ולישא אשה

ובמרכבת המשנה שם ביאר וכוונת רבנו דהנך שאין לקדושת הגוף שלהן פדיון אפי' הקדישן לבדק הבית ופדאן לא פקע שם קה"ג מהדמים שהרי הדמים נתפסין והבהמה בדמיון בעל מום לפי שאין גופו קדוש למזבח.

²⁶ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ג הלכה יד

²⁷ דכיון דלא אתי לכפרה לא חמירא ליה ולא יביאן מעצמו והיה חייבי דמים. ולא ידעתי שיעור זה למתי ממשכנין אותן, דאין סברא לומר דמיד שנדר ולא הביא ילך הגזבר למשכנו דאין זה סברא, ויראה לי דעד שיעבור בבל תאחר אין ממשכנין אותו דערכין ודמים הרי הן בבל תאחר. ויותר נראה דרק עד רגל ראשון ממתנין לו כיון שעובר בעשה אם לא הביא ברגל ראשון כדאמרינן בר"ה [ו' א], וגם אחייבי ערכין קאי כמ"ש הרמב"ם בפ"ד ממעה"ק ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות ערכין וחרמין סימן לו יב

²⁸ הנה רבינו ז"ל דייק שבראשו וכן דייק רש"י כאן דף כ"ד ע"א ד"ה סלקי ונ"מ אם זה הוה נדר מלבוש או בגדר נכסים סתם עיין בזבחים דף י"ח ע"א אם בתפליין הוה יתור בגדים ויהיה נ"מ לפי מה דקי"ל לעיל פ"ג דאף אם הקדיש נכסיו אין לו בכסות בניו אם אין לו גם בתפליין שלקח לבניו אם זה הוה בגדר כגד ועמש"כ לעיל בהל' שבועות פ"ה ה"ח שלא יעלה עליו בגד ע"ש וכן יהיה נ"מ לעיר הנדחת דמלבושים של צדיקים מותרים הארך הדין בתפליין של צדיקים לדין דלא ס"ל כר"א. צפנת פענח שם

²⁹ ולא נתברר לנו סברא זו מפני מה נעשה כמי שהקנה להן, ואולי קים להו לחז"ל שאין רצון התורה שיצטערו אשתו ובניו בדברים שנתיהדו להן.

³⁰ אבל אינו מועיל הטעם מפני שאין דעתו עליהם בעת שהקדיש שהרי בעל כרחו נערך מכל מה שיש לו [תוס' שם ד"ה אין ע"ש] ערוה"ש שם יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת מגילה דף כז: שאפילו הניחו לו אבותיו ספר תורה³¹, אינו רשאי למכרו, אפילו יש לו הרבה ספרי תורה. ואפילו אין לו מה יאכל³² כי אם ע"י הדחק כלומר שיש לו רק על ידי נטילת צדקה, ואפילו למכור ישן כדי לקנות חדש, אם אינו מזומן אסור.

אולם אם החדש בבית הסופר ואינו חסר אלא לשלם עליו י"א³³ שמוכרים את הישן כדי לקנות החדש. ויש אוסרים³⁴ למכור על מנת כן, ואפילו להחליף הישן בחדש אסור. ואפילו להוציא מתחלה מעות משלו לקנות חדש עד שימכור אח"כ הישן וישתלם מהישן נמי אסור.

ואם רוצה למכור הישן כדי לקנות ספר מהודר יותר, יש אוסרים³⁵, ויש מתירים אם קונה לעצמו כדי לקיים מצות כתיבת ספר תורה³⁶. ויש מתירים כל שיש בו כשרות או הדר יותר³⁷, ואם מכרו אפילו שלא כדין לכו"ע יכול לקנות בדמים ס"ת כמבואר לעיל.

אבל ללמוד תורה או לישא אשה, וכן להספקת תלמידים³⁸, שיתפרנסו מדמי המכירה בריוח ויוכלו ללמוד תורה³⁹, או להחזיק ישיבה⁴⁰ או כולל⁴¹, או

³¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רע א

³² ואע"ג שלשון הגמ' אינו רואה סימן ברכה כיון דתנא ברישא לא ימכור כו' דהיינו איסורא ועל זה אמר יתר על כן כו' משמע דגם בזה הוה איסור כמו ברישא. מ"ז שם ב

³³ כך הכריע הט"ז שם ג דבספק זה דקי"ל להקל דודאי אין כאן ספק דאורייתא ולמה נחמיר בספקא דגמרא בזה

³⁴ כן הכריע הש"ך שם ג

³⁵ עיין בתשובת התם סופר סימן רנ"ד דמי שהיה לו ס"ת שקנה אסור למכרו ואף אם הספר השני ספרא דוקנא טפי כתבי' ונכתב יותר בהדור גם זה אינו מעלין בקודש כיון שאין הקדושה מעולה בעצמה אף על פי שהוא יפה ומהודר ע"ש.

³⁶ תשובת אבן השם סימן כ"ג באחד שנדב לבו ונדר לקנות ס"ת לקיים ועתה כתבו וקנה ס"ת ואח"כ ראה שאין הכתב מהודר. מחויב לקנות היותר מהודר. דמי ממש לאתרוג דאמרינן הידור מצוה עד שליש ואם כן כאן ימכור ויקנה אחרת היותר נאה ע"ש שהאריך

³⁷ כף החיים קנג יט

³⁸ שו"ע ונו"כ או"ח קנג ו

³⁹ מ"ב שם סג

⁴⁰ בשו"ת מהרשד"ם יו"ד סי' קס"ז שת"ת דתשב"ר עדיפא מת"ת של גדולים, וכ"כ בדע"ת בשם שו"ת משפטי שמואל סי' ס"ה, שו"ת מנח"י ח"ב סי' ל"ט ושו"ת שבה"ל ח"ה סי' קמ"ד, דלא כשו"ת מהר"י אסאד יו"ד סי' שט"ו דהחזקת ת"ח גדולים עדיפא

⁴¹ ובפתחי תשובה יו"ד סי' רנ"ט סק"ה בשם שו"ת הר הכרמל יו"ד סי' כ"ד שהלבשת נער הגון כדי שיוכל להתכסות כהוגן לילך לבית רבו ללמוד גם זה בכלל הספקת תלמידים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

להשיא בדמיו יתומים או יתומות⁴² או עניים שאין להם מקור אחר⁴³, מותר למכור אם אין לו דבר אחר למכור, וישאר בית הכנסת או ספר תורה לציבור⁴⁴. וכן לצורך פדיון שבויים, או לרפואה מחולי של סכנה⁴⁵, או להתזיק ידי עני שאין לו מה יאכל ואין שום דרך אחרת⁴⁶, וכן כדי להקים מקוה טהרה כשאין אחר באיזור, כשאין שום מקור מימון אחר⁴⁷. מותר למכרו.

צ"ע אם מוכרין ס"ת לקנות גמרא ופוסקים ופירושיה⁴⁸. ויש שכתבו בפשיטות שמוכרים⁴⁹.

י"א שיחיד בשלו, אפילו ס"ת מותר למכרו⁵⁰ ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקרות ברבים, אולם אינו רואה סימן ברכה בדמים אלו⁵¹. ויש מי שאוסר אא"כ ללמוד תורה או לישא אשה. ולדעה זו אפילו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר ג"כ אסורין למכור ס"ת ולהשתמש בדמיה אא"כ הוא תועלת בשביל לימוד התורה⁵². והמנהג כדיעה הראשונה, במקום שיש צורך גדול⁵³.

ואם נתנו לרבים אסור לכו"ע אפילו לא הקדישו ממש⁵⁴. ומה שסומכין העולם שמוכרין ס"ת ומשתמשין בדמיהן אפילו נתנו לביהכ"נ, כיון שהמנהג כן הו"ל כאלו התנה בתחלה שלא תחול קדושת רבים עליהן. דעכשי תחילה כשקונה הספר דעתו לכך שיהיה לו כל זמן שיצטרך לו, ובאם יזדמן יותר יפה ימכור זה ויקח היפה, ואף שלא התנה בפירושו⁵⁵.

⁴² דאע"ג דאין האשה מצווה על פריה ורביה מ"מ לשבת יצרה שייך גם באשה. מ"ב שם כד

⁴³ שו"ת מהרש"ם ח"א סי' מ"ט, אשל אברהם (אופנהיים) על גליון השו"ע סק"ב, בה"ח סקל"ג.

⁴⁴ פמ"ג או"ח קנג מ"ז שם ד

⁴⁵ ערוך השולחן שם טז

⁴⁶ לקט הקמח החדש סקמ"ה עפ"י הפ"ת יו"ד סי' רכ"ב סק"ב בשם השבות יעקב

⁴⁷ שו"ת אג"מ ח"א סי' נ"א, וכ"כ באגרות הח"ח ובפאר הדור ח"ב עמ' קנ"ח בשם החזו"א זצ"ל.

⁴⁸ מ"ב שם סג

⁴⁹ שו"ת חת"ס חיו"ד סי' רמ"ד

⁵⁰ שעל שלו יש לו כח כז' טובי העיר במעמד אנשי העיר בשל צבור, דמותר להוציא ע"י מכירה זו הדמים לכל

מה שירצו. כנזכר לעיל דף כו. מ"ב שם נט

⁵¹ מ"ב שם ס מהע"ת וא"ר

⁵² ואם מכר צריך לקנות בדמיה ס"ת אחרת [מ"א] ומלבוש יו"ד משמע דבזמ"ה במעמד אנ"ה לכו"ע מותר

להשתמש בדמיה. מ"ב סב

⁵³ שו"ת מהרש"ם ח"א סי' י"ח "ועכ"פ בזה"ז דהמנהג למכרו אפילו בנתנו לקרות בו ברבים מי יבוא להחמיר

נגד המנהג.

⁵⁴ מ"ב שם סא מהמ"א

⁵⁵ מ"ז קנג א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אם קנה מתחלה ס"ת כדי למכרה, וכ"ש אם קבלה בחוב פשוט שמותר למכרה לכו"ע, ולהשתמש בדמיה למה שירצה.⁵⁶

שאר דברי קדושה של יחיד יש להחמיר אך להחליפם באחרים מהודרים מהם מותר.⁵⁷

ז. נכסי הוא תיקו

כבר התבאר לעיל דף קנ: שאם אמר נכסי⁵⁸ לפלוני נוטל כל המטלטלין וכל הקרקעות והעבדים ובהמות ועופות ותפילין וספרים⁵⁹, וכן שטרות⁶⁰, אבל ס"ת יש בו ספק⁶¹ אם הוא בכלל נכסים.

ח. אפילו למאן דאמר מברחת קני... היכא דלא גליא דעתה

אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא

ואיגרשה

כבר התבאר במסכת כתובות דף עט. ולעיל דף קנ: שאשה שיש לה נכסים ורוצה לינשא ורוצה להברית הנכסים כדי שלא יזכה בהן בעלה לא לאכול

⁵⁶ מ"ב שם סב

⁵⁷ שו"ת שבה"ל ח"א סי' מ"א

⁵⁸ שו"ע ונו"ב רמח"א

⁵⁹ שו"ע ונו"ב סו מב אלא שבלא"ה אינו נקנה בלא כתיבה ומסירה, והנ"מ רק לגבי מתנת שכ"מ דככתובין ומסורין דמי, ועי' בש"ך שם שהביא דיעות הראשונים אם צריך להוסיף גם באמירה שהוא מקנה הם וכל שעבודם

⁶⁰ ובחידושי רעק"א כתב דמלוה ע"פ אינו בכלל נכסים, ועי' פת"ש שכ"כ גם בשו"ת משכנות יעקב, אלא שמסתפק במלוה ע"פ שיש עליו משכון מה דינו, עיין שם, ועי' שו"ת הראנ"ח ח"א סימן עז שכתב דמעות בעין הוי בכלל נכסי

⁶¹ שו"ע ונו"ב רמח"א שם ורמ"א שם סעיף יב, ולכן אם תפס המקבל אין מוציאים מידו (ובמ"ש הרמב"ם והשו"ע שאם תפס אין מוציאים מידו, עי' בנו"כ שדנו בזה מ"ש משאר ספק במתנת שכ"מ כגון בהנך דיהנה פלוני וכיוצא בזה דמשמע דלא מהני תפיסה, ועי' בנחל יצחק סימן כה בדין ספק בתקנה ענף ב שהאריך בזה, ועי' אור שמח פי"א מה' זכיה), ובפת"ש שם כתב בשם שו"ת נוב"ת חו"מ סימן מג שאם נתן כל הספרים גם ס"ת בכלל, ובשם שו"ת חת"ס חו"מ סימן קמג כתב שמפקפק בזה, ונראה מדבריו שעכ"פ במקום שיש שאר ספרים שלומדים מתוכם וכוונתו שילמדו בהם, נתכוין יותר לשאר ספרים מס"ת, עיין שם. ובשו"ע סתם וכתב אמר נכסי לפלוני, ומשמע דאיירי גם במתנת בריא, אבל הרמב"ם (פי"א מה' זכיה הט"ו) כתב הלכה זו גבי שכ"מ, וכתב באור שמח פכ"א מה' מכירה דבבריא כיון שאסור למכור ס"ת אין ס"ת בכלל, אבל גבי שכ"מ מסתפק הרמב"ם אם ס"ת בכלל נכסים, דלאחר מיתה לא עביד איסורא, ועי' בדבריו פי"א מה' זכיה, ודן שם בדברים שאין לו בהם רק טוה"ג אם הם בכלל נכסים, למ"ד טוה"ג ממון.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

הפירות ולא ליורשה, ועמדה האשה שכתבה⁶² כל נכסיה לאחר⁶³ קודם וסמוך לנישואיה, אין זו מתנה גמורה, והרי זה שטר הברחה כלומר שטר שמתכונת להבריה נכסיה מבעלה שלא יהיה לו שליטה בהם, אפילו לא הודיעה לעדים שמכוונת להבריהם, רק שידוע שעומדת לינשא או שנישאת מיד אחר המתנה, אנו אומרים דעתה שלהבריה כוונה, ואם נתאלמנה או נתגרשה המתנה בטלה, ויכולה לחזור מהמתנה⁶⁴, ואם מתה בחיי בעלה קודם שחזרה זוכה המקבל במתנתו בקנין גמור⁶⁵,

במה דברים אמורים שנתנה לו כל נכסיה ולא שיירה לעצמה כדי פרנסתה, שאז אמדינן דעתה שלהבריה מבעלה נתכונה, שאין אדם משארי עצמו ללא נכסים ולתת כל אשר לו לאחרים ואפילו הם קרוביה ואפילו בנה ובתה, אבל אם שיירה לעצמה כדי פרנסתה מתנתה מתנה, וי"א שאפילו שיור כל שהוא מתנתה מתנה⁶⁶.

גם אם שיירה כדי פרנסתה דמתנתה מתנה זהו רק שכתבה לו מתנה סתם, אבל אם כתבה למקבל קנה מהיום ולכשארצה, לא קנה המקבל קנין גמור עד שתרצה⁶⁷.

⁶² שו"ע ונו"כ אבה"ע"ז צ"ז, דאומדנא דמוכח הוא שלא נתכונה למתנה גמורה אלא להבריה מבעלה שלא יזכה בנכסים אלה, שהרי אין דרך לכתוב כל נכסים לאחר, וגם היה סמוך לנישואיה, אבל אם נתנה רק מקצת נכסיה אין כאן אומדנא דמוכח, ואמרינן דלמתנה גמורה נתכונה, וכתב בבי"ש (ס"ק כח) שאם נתנה מקצת נכסיה ועדי השטר מעידים שאמרה שנתכונה להבריה, אם כתב ידם מקוימים ממקום אחר אין נאמנים.

⁶³ ואפילו כתבה לקרוב משפחה אומרינן אנו שלהברחה התכונה.

⁶⁴ כן כתב בבי"ש (ס"ק לא), והיינו בין לחזור לעצמה ובין לתת לאחר, ומ"מ כתב הבי"ש שמיד כשחזרה בה נעשה נכסי מלוג, אא"כ חזרה ומכרה מיד קודם שנודע לבעל. שתופסת המכירה כמבואר לעיל דף עח:

⁶⁵ שו"ע שם, דלהכי אהני מתנתה שלא נתכונה אלא להבריה מבעלה שלא יירשנה. וכתבו הח"מ (ס"ק כב) והבי"ש (ס"ק כט) שאם מת הבעל ואח"כ מתה היא קודם שחזרה, מיד כשמת הבעל נתבטלה המתנה ואין המקבל זוכה, אלא יורשיה זוכים אותה.

⁶⁶ לבוש שם כתב כדי מית י"ב חודש ועי' בח"מ (ס"ק כ) שדן אם בשויר כל שהו מוציא מכלל כל נכסיה, והשוה לדין שב"מ שבח"מ (סימן רנ סעיף ד), ושם נחלקו המחבר שפסק, כדעת הרי"ף והרמב"ם ששויר כל שהוא מוציא, והרמ"א כתב כדי פרנסתו, הסמ"ע ס"ק יז דהרא"ש לא ס"ל דסגני בפרנסת י"ב חודש, דבעינן כדי פרנסתו כל ימי חייו, ודלא כהלבוש שפסק דסגני בפרנסת י"ב חודש.

⁶⁷ שו"ע שם, וכ"ש שיכולה לחזור מהמתנה, כמ"ש בבי"ש (ס"ק לא). וכתב בבי"ש (ס"ק ל) שנחלקו הראשונים בזה, שלדעת הרי"ה והרא"ש המתנה חלה מהיום, אלא שיש תנאי שתוכל לחזור אימת שתרצה (ונראה שאם מתה ולא חזרה חלה המתנה), ולפירוש הרמב"ם אין המתנה חלה מהיום רק משעה שתרצה (ולפי"ז אם מתה ולא אמרה שרוצה אין המתנה חלה, וצ"ע, וכתב הבי"ש שלדעת הרא"ש המקבל אוכל פירות, ולדעת הרמב"ם אין המקבל אוכל פירות).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסנת בבא בתרא

ובכל הנזכר אף על פי שאמרו שאין המקבל זוכה במתנה⁶⁸, מועיל לפירות וירושה, שלא יאכל הבעל הפירות⁶⁹, ואם מתה בחיי הבעל אינה יורשה⁷⁰.

יש מי שאומר שדין המברחת דוקא כשלא כתבה לו, מתנה גמורה, מתנה חלוטה, או מתנת עלמין, אבל אם כתבה לו כן קנה לגמרי. ואם כולם כותבין כן לא קנה שאינו אלא שיפור לשון השטר. אולם אם ידעה שכותבים כך כעת בשטר, ולא מחתה אפשר המתנה קיימת⁷¹.

אולם גם באופן זה בגלתה דעתה שכוונתה להבריח מבעל שרצונה לישא, אין המתנה חלה כנזכר⁷².

ט. כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו... בין לעצמו בין לאחר

כשם שבמתנת⁷³ שכ"מ אם עמד חוזר, ה"ה אם לא עמד יכול לחזור בו כל זמן שהוא חי, אפילו השאיר לעצמו, שלא נתן הנכסים לאחרים. בין שהיה מתנה בכל נכסיו ובין במקצת, ואם נתן כל נכסיו וחזר במקצת סתמא, ה"ז

⁶⁸ שו"ע שם, בין ברישא כשנתנה כל נכסיה ובין בספיא כשכתב לכשארצה, ואמרו בנמרא הטעם שעשאו כנכסים שאינם ידועים לבעל, שאינו אוכל פירות בהם, כמ"ש לעיל דף עה, וה"נ כיון שנתנה מתנה אף על פי שאין דעתה אלא להבריח, מועיל שיחשב כאילו חושב הבעל שהמתנה מועילה. ובבי"ש (ס"ק לא) כתב בשם הטור שהמקבל אוכל הפירות, ואה"נ אם רוצה יכולה למכור, אבל אם לא מכרה זוכה בהם המקבל, ועי' הפלא"ה (בקו"א) שהאריך בזה.

⁶⁹ כתב בח"מ (ס"ק כג) מדברי הרא"ש שיכולה למכור הפירות ואין המקבל יכול לעכב,

⁷⁰ כתב בח"מ (ס"ק כג) בשם הר"ן שהקשה התינה לענין אכילת פירות, אבל לענין ירושה הרי הבעל יורשה, שהרי אף בנכסים שאינם ידועים הבעל יורשה, דהא אמרינן לכתחילה לא תמכור, וכ"ש למ"ד ירושת הבעל דאורייתא, ותירץ דמכח האומדנא הוי כאילו פירשה שאם תמות בחיי בעלה יזכה בה מקבל המתנה, ובס"ק כה כתב הח"מ בשם הר"ן דאע"פ שמתה ולא אמרה שרוצה שתתקיים המתנה, וא"כ למה לא יירש הבעל, ותירץ דהרמב"ם ס"ל ירושת הבעל דרבנן, ויכולה לעקור ירושה זו, אמנם לפיר"ח והרא"ש שהמתנה חלה מהיום אם לא תמחה, כמ"ש לעיל, בלא"ה ניהא, דכיון שמתה זכה המקבל במתנה. ובבי"ש (ס"ק לג) כתב שלדעת הר"ן למ"ד ירושת הבעל דאורייתא, באמת יורש הבעל, וכתב עוד לדעת הרא"ש כשנתנה מקצת נכסיה שאם מת הבעל ואח"כ מתה היא ולא חזרה בפירוש מהמתנה, זוכה המקבל, ולא דמי לדין הרישא גבי נתנה כל נכסיה שכתב הרא"ש שנותנים ליורשים, דשאני התם דאיכא אומדנא דמוכח שכוונתה היתה לחזור לאחר מיתת הבעל, אבל במקצת נכסים ליכא אומדנא דמוכח, אלא משום התנאי לכשארצה יכולה לחזור, וכיון שלא חזרה בה למה לא יזכה המקבל, עיין שם.

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם ח"מ כו ב"ש לד'

⁷² ב"ש לה, ועי' שו"ת מנחת יצחק (ח"ו סימן קע אות ח ואילך) תשובה ארוכה בדין מתנה להברחה.

⁷³ שו"ע ונו"כ רנ יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

חזרה בכל נכסיו⁷⁴, אא"כ פירש שאינו חוזר רק במקצת, וכן אם נתן לשנים בשטר אחד וחזר מאחד מהם⁷⁵.

וכן כשחזר⁷⁶ ונתן נכסיו לאחר ה"ז חזרה מהראשון והאחרון קנה⁷⁷, ואפילו כתב וזיכה לראשון⁷⁸ וכתב וזיכה לשני האחרון קנה⁷⁹.

י. דברי שכיב מרע נכתובין ונמסורין דמו

כבר התבאר במסכת גיטין דף יג. שאמרו חז"ל שמתנת שכ"מ (שכיב מרע) אינה צריכה קנין באחד מדרכי הקנאה שנתבארו במתנת בריא, אלא

⁷⁴ שו"ע ונו"כ שם יב וכתב בכנה"ג דה"ה במצוה מחמת מיתה במקצת, אם חזר בחלק מהמתנה, ה"ז חזרה בכלה, וכתב בשו"ת לחם רב סימן רא דלא אמרינן דבטלה כולה אלא כשהשכ"מ ביטל מקצת, אבל אם נתברר שמאזיזה סיבה נתבטלה חלק מהמתנה, לא בטלה כולה, עיין שם.

⁷⁵ רמ"א שם, ואם חזר סתמא חזר גם מהשני אא"כ פירש שאינו חוזר רק מזה

⁷⁶ שו"ע ונו"כ שם יג

⁷⁷ באור שמח פ"ט מה' זיכה ה"ד מסתפק בשכ"מ שנתן כל נכסיו לאחד, ואח"כ נמצא שטר מתנה אצלו שנתנה לאחר, דזה פשוט שהשני לא קנה, כמ"ש בשו"ע סימן רנ סעיף כה, דאמרינן שמא לא נתן, מ"מ מי נימא שהשטר מתנה חשוב עכ"פ כחזרה מראשון, שהרי אנו רואים שרצה ליתן לאחר, או דילמא כל שלא נתן לא מיקרי חזרה, וסיים בצ"ע לדינא, ובמנח"פ כתב שמדברי התוס' ב"מ דף יט משמע דפשיטא להו דזה לא מיקרי חזרה, והביא בשם הפנ"י והרש"ש שפקפקו בדברי התוס', עיין שם.

⁷⁸ כתב הרמ"א סימן רמ סעיף ד, שכ"מ שנתן מתנה להבירו קרקע או מקום בביהכנ"ס, וסיים ופרט המתנה שנתן לו, ואח"כ נתן לאחר קרקע או מקום בביהכנ"ס סתם, בלא פירוט, יש אומרים דאמרינן שמא מקום או קרקע אחר נתן לשני ומתנת הראשון קיימת, וי"א דאמרינן ודאי לא נתכוין אלא לקרקע או מקום הידוע לנו, וכיון שאין יודעים שיש לו מקום או קרקע אחרת, הרי זה חזרה מהראשון וקנה השני, ודוקא בשכ"מ, אבל בכריא הרי מ"מ אינו יכול לחזור מהראשון, ועי' בכנה"ג שם שמצדד לפרש דשני הדיעות שהביא הרמ"א לא פליגי, עיין שם, ובדברי משפ"ט כתב שאם נתן לאותו מקבל, לכו"ע אמרינן דנתכוין למתנה ראשונה, עיין שם, ⁷⁹ ופירש הסמ"ע בשם ר"י ורא"ש דהיינו שכתב ומסר השטר ליד המקבל וגם זיכה לו בקנין ע"י אחר, כגון במטלטלין שנתנן לאחר שזיכה בהם עבור המקבל, או בקרקע ואמר לאחר לך חזק וקני לפלוני, אפ"ה יכול לחזור, והטור הביא בשם הרשב"ם שאם מסר לו השטר וגם קנו מידו אינו יכול לחזור. והטור סיים בהלכה זו (לדעת הר"י ורא"ש) דדוקא במיפה כחו דשני, דאי לא הכי לא קנה דאין שטר לאחר מיתה וכתב הסמ"ע ס"ק מג שהמחבר והרמ"א השמיטו דברי הטור, משום דס"ל דלא הצריכו יפוי כח לשני אלא כשגם לראשון יפה כחו, אבל כשלא יפה כח לשניהם קנה השני, עיין שם. ובחידושי רעק"א ציין לדברי תשו' מיימוני ספר קנין סימן יב באשה שנתנה לראובן מקצת נכסים במצוה מחמת מיתה, וגם צותה לתת צדקה מנכסיה, ואח"כ נתנה כל נכסיה חוץ מהצדקה לפלוני, והעלה דכיון שהזכירה חוץ מהצדקה ולא הזכירה מה שנתנה לראובן, ה"ז חזרה ממה שנתנה לו, ומדבריו משמע דדוקא בזה שלגבי הצדקה הזכירה חוץ, אבל בלא"ה אמרינן דמה שנתנה לראובן לא הוי בכלל נכסיה לחזרה, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

בדיבור או בכתיבה לבד קונה המקבל⁸⁰, שדברי שב"מ ככתובים וכמסורים דמי, ויש שב"מ שדינו כמצוה מחמת מיתה.

והחילוק ביניהם שלא אמרו במתנת שב"מ שקונה בלא קניין⁸¹, אלא כשנתן כל נכסיו ולא שייר לעצמו כלום, אבל אם שייר לעצמו מקצת נכסיו שלא נתן, דינה כמתנת בריא שאינה נקנית אלא בקניין, אך מתנת שב"מ במקצת אם היה מצוה מחמת מיתה, דינה כמתנת שב"מ שקונה בלא קניין, ואם עמד חוזר אפילו אם עשו קניין.

החולה שאינו יכול להלך על רגליו בשוק⁸², והרי הוא נופל על המטה, הוא הנקרא שכיב מרע, ויש אומרים⁸³ דדוקא בג' ימים ראשונים של החולי נקרא שכיב מרע, אבל לאחר ג' ימים דינו כמצוה מחמת מיתה, ואם הוא חולה מסוכן, אף בג' ימים ראשונים דינו כמצוה מחמת מיתה⁸⁴.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ רנ א, והוא מתקנת הו"ל כדי שלא תטרף דעת החולה שאינו יכול לעשות קניין המועיל בכל דבר, וחושש שלא יתקיימו דבריו שמצוה, ולכן תיקנו שבדיבור בלבד ה"ז כקניין גמור, ומ"ש ככתובין וכמסורין, ר"ל שבדברים שצריכים כתיבה ה"ז ככתיבה ובדברים הצריכים מסירה, ה"ז כמסירה, ופשוט דכתיבה כדיבור לענין זה, כמ"ש הטור, ועי' פתחי חושן חלק ה פרק מז הערה סג, ועי' נחלת שבעה סימן לז נוסח שטר מתנת שב"מ ומ"ש שם בביאור דיני שב"מ. וכתב בכנה"ג בשם שו"ת לחם רב סימן רו שאפילו לא אמר השכ"מ לתת, אלא ששאלו אותו אם רוצה לתת לפלוני ואמר הן, ה"ז כדברי שב"מ, ומשמע מדבריו שצריכים לשאול אותו באחד מלשונות המועילים במתנת שב"מ, וכתב עוד בשם התרוה"ד דה"ה אם אמר שמבקש מיורשיו שיעשו כך וכך בנכסיו, ה"ז מתנת שב"מ. כתב בכנה"ג סימן רנ הגה"ט אות טו שלא תיקנו דברי שב"מ ככו"מ אלא כשאינו חב לאחרים, אבל כשיש לו חובות אינו יכול לתת במתנת שב"מ ולהפסיד לאחרים, וצ"ע.

⁸¹ שו"ע ונו"כ שם ד דכיון שפירש שמחמת מיתה נותן הדרינן לדין מתנת שב"מ אף על פי ששייר לעצמו חלק מהנכסים, והסמ"ע הביא בשם הלבוש שהסביר דכיון שפירש מחמת מיתה, חיישינן יותר למירוק דעת אפי' במקצת, והסמ"ע דחה דבריו, וצ"ע.

⁸² שו"ע ונו"כ שם ה מלשון הרמב"ם (פ"ח מה' זכיה ה"א), וז"ל, הסומא או הפסח או הגדם או החושש בראשו או בעינו או בידו או ברגלו וכיוצא בהן (והיינו שאינו חושש אלא באחד מאבריו), הרי הוא כבריא לכל דבריו במקחו או בממכרו ובמתנותיו, אבל החולה שתשש כח כל הגוף וכשל כחו מחמת החולי עד שאינו יכול להלך על רגלו בשוק, והרי הוא נופל על המטה הוא הנקרא שכיב מרע, וכתב הדרישה (סימן רנ אות ה) שלכאורה משמע לדעת הרמב"ם שכל שאינו יכול לצאת מביתו על משענתו בשוק, וצריך להיות כלוא בבית תמיד מתשות כח, אף על פי שאינו מושכב למטה ממש מיקרי שב"מ, ולא מיעט אלא פיסח וגידם וסומא שהם בריאים ויוצאים בשוק, ואין להם חסרון אלא באבר אחד, וכל שנפל למטה ממש שאפילו בבית אינו יכול להלך, אפשר שלהרמב"ם הרי הוא בכלל הכביד הליו שדינו כמצוה מחמת מיתה, ולכן אינו מחלק בין ג' ימים הראשונים לאחר ג' ימים, שאפילו לאחר ג' ימים אין דינו כמצוה מחמת מיתה, ובטור כתב בשם העיטור שדעתו כהרא"ש, ובשם הר"ש בן הפני כתב שאף לאחר ג' ימים ראשונים, צריך להזכיר מחמת מיתה.

⁸³ רמ"א שם, והוא דעת הרא"ש, וכפי שביארו הראשונים אינו דואג כל כך בג' ימים ראשונים.

⁸⁴ בשו"ע סימן פא סק"ז כתב בשם ב"י שמסוכן אפילו הולך על רגליו דינו כשב"מ, ונראה דכיון דבגמרא משהו מסוכן ליוצא בקולר, משמע כן, ועי' בכנה"ג הגהב"י שדן אם מסוכן צריך בדיקה אם הוא בדעתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כשאמרו מתנת שכ"מ קונה, אפילו לא אמר שנותן מחמת חולי דינו כמתנת שכ"מ⁸⁵. יש אומרים⁸⁶ שבמתנת שכ"מ כשימות חל הקנין למפרע משעת נתינה, ומ"מ אין מוסרין ליד הזוכה עד לאחר מיתה.

דף קנא:

יא. ומצוה מחמת מיתה חוזר

מתנת שכ"מ במקצת⁸⁷ אם היה מצוה מחמת מיתה, כגון שפירש שנותן מחמת מיתה, או שנראה מדבריו שמתאונן על מיתתו⁸⁸, אפילו לא פירש דינו כמצוה מחמת מיתה, דינה כמתנת שכ"מ שקונה בלא קנין, דכיון שפירש שמחמת מיתה נותן חוזרים אנו לדין מתנת שכ"מ אף על פי ששייר לעצמו חלק מהנכסים⁸⁹, ואם עמד חוזר אפילו אם עשו קנין⁹⁰, ויש אומרים דהיינו דוקא כשפירש בהדיא שנותן מחמת מיתה, אבל כשאינו מפרש אלא מחמת שניכר מדבריו שמצוה מחמת מיתה, יש אומרים⁹¹ שאינו חוזר אם היה בקנין.

⁸⁵ רמ"א שם ה כתב הסמ"ע ס"ק יט אם אמר שנותן מחמת החולי ה"ו כמצוה מחמת מיתה.

⁸⁶ בטור כתב שאם כתב או אמר נכסי לפלוני קונה לכשימות למפרע משעת נתינה, ותמה הב"י דהא קי"ל שאין מתנת שכ"מ קונה אלא לאחר מיתה, כמ"ש בסימן רמח סעיף א לענין אחרית, וכן בסימן רנב סעיף א לענין שמוציאין ממנו למוזנות. ובפרישה הסביר דברי הטור דכיון שאין שום קנין אלא מכח תקנת חז"ל שיהיו דבריו בקנין, ע"כ אמרינן שאם ימות איגלאי מילתא למפרע שדבריו מהיים קיימים, אבל באמת אין הקנין חל עד לאחר מיתה, שהרי אין דעתו ליתן מהיים, ומהאי טעמא יכול לבטל המתנה וליתן לאחר והב"ח כתב דע"כ צריך לפרש הא דכתובין ומסורין דמי היינו מהיים, דאל"כ איך קנה, והרי אפי' בכתובין ממש אין שטר לאחר מיתה, ובקצה"ח סימן רנ סק"א דחה דברי הב"ח וכתב דודאי במתנת שכ"מ מהני שטר גם לאחר מיתה, ועיין מש"כ ליישב דברי הטור דזוכה למפרע, ועיין בנה"מ סק"א כתב עפ"י דברי מהרי"ט דמתנת שכ"מ עשאוה כמהיום ולאחר מיתה, ומ"מ מסיק דהעיקר שאינו זוכה למפרע.

⁸⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

⁸⁸ בשו"ת מהרי"ט חו"מ סימן נ כתב בנ"ד שאמר אוי לי שלא קיימתי פריה ורביה ואין מי שיאמר לי קדיש אחרי מותי, דחשיב כמצוה מחמת מיתה, ועי' מהנ"א ה' זכיה סימן א.

⁸⁹ הסמ"ע הביא בשם הלבוש שהסביר דכיון שפירש מחמת מיתה, היישנין יותר למירוף דעת אפי' במקצת, והסמ"ע דחה דבריו, וצ"ע.

⁹⁰ שו"ע שם וכן בסעיף יד, וכתב בערוה"ש שאפילו מסרו ליד המקבל, דבסתם מתנת שכ"מ אינו יכול לחזור, במצוה מחמת מיתה יכול לחזור.

⁹¹ שו"ע ונו"כ שם יד, וכתב בנה"מ שם שהוא דעת הרמ"ה, אבל דעת הנ"י שאפילו באופן זה חוזר, דכיון שדינו כמצוה מחמת מיתה, דינו כמתנת שכ"מ סתם שאפילו בקנין יכול לחזור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

נחלקו הפוסקים⁹² בבריא שהזכיר מיתתו אם דינו כמצוה מחמת מיתה.

יב. שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת... דקנו מיניה

כבר התבאר לעיל דף קמו: שאמרו חז"ל שמתנת⁹³ שכיב מרע אינה צריכה קנין באחד מדרכי הקנאה שנתבארו במתנת בריא, אלא בדיבור או בכתיבה לבד קונה המקבל, שדברי שכ"מ ככתובים וכמסורים דמי⁹⁴.

אולם לא אמרו⁹⁵ במתנת שכ"מ שקונה בלא קנין, אלא כשנתן כל⁹⁶ נכסיו ולא שייר לעצמו כלום, שאז יש אומדנא שלא נמר להקנות לו אלא אם ימות, שחזקה שאין אדם נותן כל אשר לו לאחרים והוא יחזור על הפתחים.

⁹² מדברי הפוסקים נראה שבריא (ואפשר שאפילו חולה באחד מאבריו), אפילו מתאונן על השש מיתה, ואפילו פירש שמחמת כן הוא נותן, אין דינו כשכ"מ או מצוה מחמת מיתה. ואפשר שאם יודע שנחלה במחלה קשה, אף על פי שמהלך בשוק כדרך כל אדם, אם מתאונן על מותו, או שאמר אם אמות, לכו"ע חשוב כמצוה מחמת מיתה. פתחי חושן חלק ח פרק טז הערה יא והב"י בסימן רמח כתב בשם המרדכי שאפילו בריא שאמר אם אמות ינתן לפלוני כך וכך, ה"ז כמצוה מחמת מיתה, וכתב הב"י שהרשב"א חולק על זה וגם מהרי"ק מגמגם על זה, ועי' בדברי הב"י בסימן רנ (באמצע מהודש יד) שהביא דברי המהרי"ק, אמנם מ"ש בשם הרשב"א לא מצאתי, ובפוסקים לא הובא דעת המרדכי, ועי' להלן הערה עב מדברי הט"ז בענין שכ"מ שאמר אם אמות, ועי' שו"ת מהריט"ץ סימן לב שהאריך בהלכה זו, ועי' שו"ת מנחת יצחק ח"א סימן קיב.

⁹³ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ א

⁹⁴ והוא מתקנת חז"ל כדי שלא תטרף דעת החולה שאינו יכול לעשות קנין המועיל בכל דבר, וחושש שלא יתקיימו דבריו שמצוה, ולכן תיקנו שבדיבור בלבד ה"ז כקנין גמור, ומ"ש ככתובין וכמסורין, ר"ל שבדברים שצריכים כתיבה ה"ז ככתיבה ובדברים הצריכים מסירה, ה"ז כמסירה, ופשוט דכתיבה כדיבור לענין זה, כמ"ש הטור.

⁹⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

⁹⁶ ועי' שו"ת מהר"ש ח"ח סימן קלד בדין שייר לעצמו שט"ח שאינו יכול לנכות בו אלא בשבועה, ועי' אור שמח פי"א מה' זכיה שדן בכתב כל נכסיו ושייר ס"ת, אם חשיב שיור, עיין שם בצדדים לכאן לכאן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אבל אם שייר לעצמו מקצת נכסיו שלא נתן, דינה כמתנת בריא⁹⁷ שאינה נקנית אלא בקנין, המועיל בכל דבר כדינו⁹⁸, ואפילו מת מחליו לא קנה בלא קנין, ואם עשו קנין אינו חוזר אפילו אם עמד מחליו.

יש אומרים⁹⁹ שאם שייר אפילו כל שהוא בין בקרקע ובין במטלטלין חשיב שיור להוציאו מדין מתנת שכ"מ, ויש אומרים¹⁰⁰ שאינו חשוב שיור אא"כ שייר לעצמו¹⁰¹ כדי פרנסתו¹⁰².

⁹⁷ דכיון ששייר שוב ליכא אומדנא שמחמת מיתה נתן, וה"ז כמתנת בריא, ובסמ"ע ס"ק כא הוסיף דא"כ היה נותן כל נכסיו, וכתב בנה"מ שם ס"ק יא דאין זו הוכחה, דאפשר שרצה לשייר ליורשיו, אלא הטעם פשוט דכל שלא נתן אלא מקצת נכסיו ליכא אומדנא דמוכה, ולא תיקנו הו"ל מתנת שכ"מ כי אם בידוע שנותן מחמת מיתה, ולכן אם עשה קנין קנה ולא אולינן בתר אומדנא, דלא מבטלינן קנין ברור בדליכא אומדנא דמוכה.

⁹⁸ בכנה"ג הגה"ט אות מ מביא בשם הר"א ששון שמצדד לומר דבמתנת שכ"מ במקצת א"צ שיאמר לו לך חזק וקני, ובאות מא כתב הכנה"ג שלענין כתיבה ומסירה בשטרות וכן לענין הלוואות, דינו כמתנת שכ"מ, עיין שם. עוד כתב שם אות מג בשם התוס' והרא"ש דבמקצת בלא קנין, מ"מ יש בו משום מצוה לקיים דברי המת.

⁹⁹ שו"ע שם בדעת הר"ף והרמב"ם, וביאר הסמ"ע דאע"פ שמעם מתנת שכ"מ הוא משום שאין אדם נותן שלו והוא ישאל על הפתחים, מ"מ כיון ששייר לו כל שהו, אפשר שהיה בדעתו להשתכר מאותו כל שהו עד שיהיה לו ממנו כדי פרנסתו, אבל הב"י בבד"ה כתב דשמא היה בדעתו לחיות חיי צמצום מאז והלאה, וצ"ע.

¹⁰⁰ רמ"א שם בדעת הרא"ש שכתב דמעמא דמתנת שכ"מ בכולה שהחזיר משום דאמדינן דעתיה דלא יהיב איניש כל מאי דאית ליה ומיית הוא ברעב וכו', אבל כשמייר ליתא האי מעמא, הלכך כ"ז שלא שייר כדי פרנסתו איתא להאי מעמא ויש לה דין מתנת שכ"מ.

¹⁰¹ כתב בנה"מ סק"ט שמתשובת הרא"ש (כלל עה סימן ג) משמע שאם היה חייב לאהרים כנגד מה ששייר דלא חשיב שיור, ואילו מדברי הנ"י משמע דאפילו באופן זה חשיב שיור, וכתב הגה"מ דלשיטתם אולי, שלדעת הרא"ש דבעינן כדי פרנסתו ונמצא שאם הבע"ח יגבה את השיור לא ישאר לו כלום, אבל הנ"י אצל בשיטת הר"ף דבכל שהו חשיב שיור, וביאר הסמ"ע שבכל דהו יכול לפעמים להשתכר הרבה, ולפי"ז לא מיבעיא אם עדיין לא הגיע זמן פרעון החוב, הרי יוכל עד זמן הפרעון להשתכר הרבה, ואפילו הגיע זמן הפרעון, מ"מ סובר שיוכל להשתמט קצת מלפרוע עד שירווח קצת ומאותו קצת ישתכר הרבה, עיין שם.

¹⁰² עוד כתב הטור בשם הרא"ש, ויראה שיעור פרנסתו, אם הוא עובד אדמה ששייר קרקע כדי פרנסתו ובני ביתו, ואם הוא מתעסק בסחורה או ברבית, ששייר כדי שיוכל להתפרנס מן הריוח, וסיים הטור שכן דעת בעל העיטור, אלא שנסתפק בשיעורו, וכתב דאיכא למימר כדי פרנסתו ל"ב חדש כדאמרינן גבי נכסים מרובים (גבי מזונות הבנות בשו"ע אהע"ז סימן קיג), ע"כ, וכתב הסמ"ע ס"ק יז דהרא"ש לא ס"ל דסני בפרנסת י"ב חודש, דהא ס"ל שהשיור הוא קרן כדי שישתכר מהריוח, ובודאי שיוכל להתפרנס גם יותר מי"ב חודש, וזהו גם כונת הרמ"א דבעינן כדי פרנסתו כל ימי חייו, ודלא כהלבוש שפסק כדעת בעל העיטור דסני בפרנסת י"ב חודש. ומה שלא הזכיר הרמ"א פרנסת בני ביתו כמ"ש הרא"ש, כתב הסמ"ע דס"ל בדעת הרא"ש דלא בעינן פרנסה לבני ביתו אלא במשייר קרקע, שבודאי אינו יכול לעבדה לבדו וצריכים בני ביתו לעזור, ומש"ה הדין נותן שיהא כדי שיור גם לפרנסתם, משא"כ בשאר רוחים א"צ שיור לפרנסת בני ביתו, עיין שם.

והט"ז כתב שאין לחלק בין קרקע למטלטלין, ובשניהם משערין כדי פרנסתו לאחר ניכוי ההוצאות, וכן אם היה מפרנס עד עתה גם בני ביתו, גם השיור צריך להיות כך, שגם זה בכלל האומדנא דלא שביק בני ביתו ויהיב לאחריו, וקצת צ"ע, דא"כ גם כשלא שייר נמצא כשימות ישארו בני ביתו בלא פרנסה, והרי אנו רואים שאינו חושש לבני ביתו, וא"כ גם בשייר למה נאמר שדואג לבני ביתו, ויש לחלק, וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

יג. שכ"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אף על פי שקנו מידו עמד

חוזר בידוע שלא היה מצוה אלא מחמת מיתה

שכ"מ שכתב¹⁰³ כל נכסיו במתנה לאחרים ולא שייר לעצמו כלום, אף על פי שעשה גם קנין על המתנה¹⁰⁴, אם עמד מחליו ונתרפא לגמרי חוזר ונתבטלה המתנה מאליה, ואפילו שתק ולא חזר בו ואפילו התנה בשעת נתינה שלא יוכל לחזור לחזור¹⁰⁵, אבל אם קנה מידו באופן זה אינו יכול לחזור¹⁰⁶.

יד. האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא

יתנו לאחר מיתה

ובכנה"ג כתב שהרמ"א בכונה לא הזכיר פרנסת אנשי ביתו, משום שלדעת הרמב"ם חשיב שיור בכל שהו, הכריע קצת כדעת הרא"ש דצריך כדי פרנסתו, אבל לא לאנשי ביתו, ועי' שו"ת רשד"ם יו"ד סימן קעב.

¹⁰³ שו"ע ונו"כ רנ"ב

¹⁰⁴ אין הקנין מוסף, דאנן סהדי שלא הקנה אלא אם ימות (כתב הסמ"ע בסימן רמו ס"ק כג שהפירות שאכל א"צ להחזיר דניחא ליה שיהא ביד המקבל, ובדברי משפט שם תמה על הסמ"ע דפירות שאכל לאחר שנתרפא למה לא יחזיר, וגם בערוה"ש חולק על הסמ"ע וסובר שצריך להחזיר הפירות שאכל), ובסמ"ע משמע שבקנין עם יפוי כח אינו יכול לחזור, אבל בחידושי הת"ס כתב שאפילו עם יפוי כח יכול לחזור. בדברי משפט מסתפק בנתן מקצת נכסיו במצוה מחמת מיתה שאם עמד חוזר, ואח"כ נתן שאר נכסיו בקנין עם יפוי כח, דאפשר שאינו יכול לחזור אם עמד, עיין שם, ובכנה"ג כתב בשם המבי"ט שאם מינה אפוטרופוס אפילו עמד לא נתבטל האפוטרופוס, ונראה שאם רוצה לבטל מינוי האפוטרופוס פשוט שיכול, ועי' שו"ת תשורת ש"י סימן תלג.

¹⁰⁵ רמ"א שם, דאין התנאי מועיל להיות בקנין, דסו"ס אין כאן קנין אלא מכח תקנת חז"ל, ולא תיקנו אלא שאם ימות המתנה קיימת, ואין חוששין שמא תטרף דעתו, שהרי יכול עתה ליתן לו אם ירצה, וכתב הריב"ש סימן רז בנדון דידיה דאע"פ שאינו יכול לתת עתה, לא תיקנו בשביל מילתא דלא שכיחא. ובחידושי רעק"א מדייק מדברי הרמ"א דדוקא אם עמד חוזר, אבל אם לא עמד נתקיימה המתנה, וכן משמע במקור הדין ברשב"א, ועי' קצה"ח סק"י בשם הריב"ש.

¹⁰⁶ רמ"א שם, דכיון שקנה מידו חז"ל כמתנת בריא, ובביאור הגר"א תמה מ"ש ממתנת שכ"מ בקנין דאפ"ה חוזר, כמ"ש לעיל, ובדוחק צריך לומר שקנה מידו על התנאי, אבל גם זה צ"ע דקנין דברים הוא, ובריב"ש משמע שהמתנה היתה בקנין, ואפשר שבצירוף התנאי והקנין מועיל, דהו"ל כאילו אמר בפירוש שלא מכח תקנת חכמים הוא מקנה לו. ובחזו"א ליקוט'ים סימן יג סק"י כתב שאם קנו מידו שלא יוכל לחזור לאו כלום הוא, אלא כונת הרמ"א שקנו מידו שמקנה מעכשיו, ואפשר שאפילו לא אמר בפירוש מעכשיו, אלא אמר שלא יוכל לחזור וקנה מידו, ה"ז כאומר מעכשיו, ובמה שהקשה הגר"א סו"ס איכא אומדנא דמחמת מיתה נותן, כתב החזו"א שלכאורה גם כשאומר מהיום דקיי"ל דאינו חוזר, יש להקשות כן, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת גיטין דף ט: ודף יג. שהשולח גט לאשתו אינו גט עד שיגיע הגט לידה. ואם מת הבעל קודם שיגיע הגט לידה לא יתנהו לה, שאין גט לאחר מיתה, ונפקא מינה שלא תקרא גרושה, ואפילו ריח הגט אין בו לאוסרו לכהונה ומותרת לינשא אפילו לכהן.

וכבר התבאר במסכת כתובות דף ב: שאפילו שכיב מרע¹⁰⁷ שאמר לאשתו הרי זה גיטך לאחר מיתה כדי לפוטרה מן היבם אינו כלום¹⁰⁸, שאין גט לאחר מיתה, שמיד שימות נופלת לפני היבם.

וכן אם אמר הרי זה גיטך אם מתי מחולי זה, שמשמעותו כשיפסק חולי זה וימות¹⁰⁹, וכן אם אמר הרי זה גיטך אם מתי הרי גם זה לאחר מיתה משמע ואינו כלום. ויש אומרים¹¹⁰ שהרי זו ספק מגורשת, שספק לנו אם אמר בגט זמנו של גט מוכיח עליו, והרי כתוב זמן בגט, ועוד הרי כתוב בפירוש בנוסח הגט מן יומא דגן כו' והוא כאילו אמר מן היום, לפיכך חולצת ולא מתייבמת.

האומר לאחר¹¹¹ זכה בגט שחרור זה לעבדי, יצא לחירות מיד שזכה בו השליח אף על פי שלא הגיע הגט ליד העבד, דגט שחרור זכות הוא לעבד שמתירו בבת חורין וזכין לאדם שלא בפניו.

אבל אם אמר תן גט זה לעבדי, אינו זוכה, ולא יצא לחירות עד שיגיע הגט לידו¹¹², לפיכך באומר תן גט זה לעבדי לא יתן לאחר מיתת הרב, שאין גט

¹⁰⁷ שו"ע ונו"כ שם קמה א

¹⁰⁸ אין לקשות למה לא אמרין התנאי בטל והגט חל מיד שהרי לא כפל התנאי אם כן המעשה קיים והתנאי בטל ויש לומר אם מתי הוי באומר לאחר מיתה והוי כאלו קובע זמן שאין צריך תנאי כפול והא דהתקין שמואל באם מתי תנאי כפול היינו כמ"ש המגיד כשכפל התנאי או ניכר דאין כוונתו לגרש אחר המיתה אלא מגרש מיד ואינו אלא תנאי אם ימות משא"כ באומר סתם אם מתי אמרי' דכוונתו לגרש לאחר מותו והוי קובע זמן ואין צריך ת"כ. ב"ש שם א

¹⁰⁹ לבוש ומ"ז שם א

¹¹⁰ דעת הר"ן שספק אם הלכה כר' יוסי שזמנו של שמר מוכיח עליו.

¹¹¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסז עו

¹¹² ומכל מקום אפילו קודם שהגיע ליד העבד מיד שיצא הגט מתחת רשות הרב זכה העבד בעצמו לעני זה שאינו יכול לחזור בו אף על גב דבמתנה לא הוי תן כזכי מ"מ כאן קנה במוסר לידו והטעם דשחרור הוה כמו פרעון חוב דאי לאו דעביד ליה מיבותא לא שחררו אף על גב דגבי מתנה נמי אמרין בש"ס אי לאו דעביד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

לאחר מיתה שכבר זכו בו היורשים. ויש אומרים דתן הוי כמו זכה, והוי גט מיד אפילו לא הגיע ליד השליח.

טו. תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ... במצוה מחמת מיתה ... במחלק כל נכסיו ... והלכתא מתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ואף על גב דמת מצוה מחמת מיתה לא בעיא קנין והוא דמת עמד חוזר ואף על גב דקנו מיניה

וכן התבאר שם שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני, בין שאמר מנה זו ובין שאמר מנה סתם נותנים, ואין חוששין למנה טמון שיחד עברו.

אולם זה רק במצוה מחמת מיתה, כנזכר לעיל שקונה באמירה, או במחלק כל נכסיו להרבה בני אדם וצוה לתת מכללם מנה לזה, שהרי זה מן הסתם כמצוה מחמת מיתה.

אבל במקום שלא הקנה אלא מנה אחד בסתם, הרי זו מתנת שכיב מרע במקצת שאינו קונה אלא בקנין ובמיפה כח¹¹³, וכיון שמנה אקני ליה אפילו בקנין לא קנה, שמטבע אינו נקנה בחליפין, וצריך להקנות לו אגב קרקע או שימסור ליד שליח מחיים.

וכבר התבאר שמתנת שכ"מ במקצת¹¹⁴ אם היה מצוה מחמת מיתה, כגון שפירש שנותן מחמת מיתה, או שנראה מדבריו שמתאונן על מיתתו¹¹⁵, אפילו לא פירש, דינו כמצוה מחמת מיתה, דינה כמתנת שכ"מ שקונה בלא קנין, דכיון שפירש שמחמת מיתה נותן חוזרים אנו לדין מתנת שכ"מ אף על

ליה טובה לא יהיב ליה מתנה מ"מ מצינו לפעמים שאדם נותן מתנה לאוהבו בחנם. כ"כ הרא"ש בסוף פ"ק דגיטין

¹¹³ לא בדקדוק כתב יפוי כת, דהא במתנה במקצת שהוא מתנת בריא אין צריך יפוי כת. (סמ"ע סקמ"א).

ובש"ך כתב וכגון שפ"י שיהא במתנת ש"מ דאז לא קני בקנין אלא במיפה כח כמ"ש סי' ר"ן ס"ט ע"ש

¹¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ז

¹¹⁵ בשו"ת מהרי"ט חו"מ סימן נ כתב בנ"ד שאמר אוי לי שלא קיימתי פריה ורביה ואין מי שיאמר לי קדיש אחרי מותי, דחשיב כמצוה מחמת מיתה, ועי' מהנ"א ה' זכיה סימן א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

פי ששייר לעצמו חלק מהנכסים¹¹⁶, ואם עמד חוזר אפילו אם עשו קניין¹¹⁷,
ויש אומרים דהיינו דוקא כשפירש בהדיא שנותן מחמת מיתה, אבל כשאינו
מפרש אלא מחמת שניכר מדבריו שמצוה מחמת מיתה, יש אומרים¹¹⁸
שאינו חוזר אם היה בקניין.

---

¹¹⁶ הסמ"ע הביא בשם הלבוש שהסביר דכיון שפירש מחמת מיתה, חיישנן יותר למירוף דעת אפי' במקצת,
והסמ"ע דחה דבריו, וצ"ע.
¹¹⁷ שו"ע שם וכן בסעיף יד, וכתב בערוה"ש שאפילו מסרו ליד המקבל, דבסתם מתנת שכ"מ אינו יכול לחזור,
במצוה מחמת מיתה יכול לחזור.
¹¹⁸ שו"ע ונו"כ שם יד, וכתב בנה"מ שם שהוא דעת הרמ"ה, אבל דעת הנ"י שאפילו באופן זה חוזר, דכיון שדינו
כמצוה מחמת מיתה, דינו כמתנת שכ"מ סתם שאפילו בקניין יכול לחזור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

